

שם המחקר: הזדקנות המשפחה לצד אדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית בחברה החרדית

בדירור ביתי ובדירור חוץ ביתי: צרכים מול משאבים מנקודת מבט אקולוגית

שנה : 2021

מס' קטלוגי : 890-62-2018

שמות החוקרים: פרופ' טובה בנד וינטרשטיין וד"ר אלון זמיר

רשות המחקר: אוניברסיטת חיפה

תקציר המחקר:

עם העלייה בתוחלת החיים של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית (מש"ה), סוגיית הזדקנות המשפחות לצידם מקבלת בשנים האחרונות תשומת לב במחקר ובפרקטיקה. סוגיה זו טרם נחקרה בחברה החרדית על אף שכיחותה הגבוהה יחסית של התופעה. מטרתו של המחקר הנוכחי הייתה לתאר ולנתח את חווית החיים של משפחות המזדקנות לצד/ועם אדם עם מש"ה בחברה החרדית תוך התמקדות במשאבים ובצרכים המשפחתיים. חקירה זו בוצעה תוך שימת דגש על הפנומנולוגיה של התופעה כמו גם על ההיבט האקולוגי-תרבותי של מערך יחסי הגומלין שבין האדם, המשפחה והקהילה החרדית.

המדגם כלל 14 יחידות משפחה חרדיות מזדקנות החיות לצד/ועם אדם עם מש"ה. במחציתן הבן/בת עם מש"ה מתגורר בדירור ביתי ובמחציתן הבן/בת עם מש"ה מתגורר בדירור חוץ ביתי. מכל יחידה משפחתית רואיינו ההורים, האחאים והאדם עם מש"ה במידת האפשר. בנוסף, נדגמו 12 אנשי מפתח בקהילה החרדית (רבנים, ראשי עמותות ומנהלי גמ"ח, שכנים המתגוררים בסמוך לדירור חוץ ביתי לאנשים עם מש"ה ואנשי צוות וגורמים טיפוליים). סך הכול המדגם כלל 55 מרואיינים בהתאם לעקרון הרוויה התיאורטית.

מהממצאים עולה כי הזדקנות של בני משפחה לצד אדם עם מש"ה מתוארת באמצעות שלוש תמות המתארות, מארגנות ומנתחות את החוויה התמה הראשונה היא: "יש לנו כוחות, אבל גם עייפים": האתגרים שעומדים בפני המשפחה החרדית המזדקנת לצד אדם עם מש"ה, תמה זו משווה בין הצרכים והמשאבים של משפחות הדירור הביתי למשפחות הדירור החוץ-ביתי. תמה השנייה והשלישית מציגות חוויות המשותפות למשפחות הדירור הביתי ומשפחות הדירור החוץ ביתי. התמה השנייה: "זה בטח מפחיד להיות ככה... איפה אבא ואימא?": סופיות החיים של ההורים מול האדם עם מש"ה בהקשר החרדי-הלכתי. התמה השלישית: "שמאל דוחה וימין מקרבת": היחס הדו ערכי בחברה החרדית כלפי המשפחות המזדקנות לצד אדם עם מש"ה.

פרק הדיון בחלקו הראשון, מתמקד בהוויית המשפחה החרדית המזדקנת של האדם עם מש"ה בהתייחס לתיאוריות העוסקות ביחסים בין דוריים במשפחה. חלקו השני של הדיון עוסק בסופיות החיים ובזכות של אנשים עם מש"ה להתאבל, בוחן את הסיבות מדוע מונעים מאנשים חרדים עם מש"ה להתאבל ואת המחירים הנפשיים הנובעים מהדרה זו. כמו גם חשיבות הטקסים היהודיים כטקסים המאפשרים לאדם עם מש"ה לעבד ולהנכיח את אבולו אל מול הקהילה אליה הוא משתייך. חלקו השלישי של הדיון מתמקד בבחינה אקולוגית של היחסים בין האדם עם מש"ה ומשפחתו, לקהילה, לסמכות הרבנית ולמוסדות הטיפול הממלכתיים. השלכות המחקר לפרקטיקה ולמדיניות מצביעות על הצורך להתייחס אל משפחתו של האדם עם מש"ה כישות שלמה. יש להגן על

זכויות כל חברי המשפחה, לקדם אותן ולפתח מעטפת שירותים מותאמת עבורם. מחקר זה מדגיש את הצרכים והמשאבים השונים של משפחות הדיור הביתי והחוץ ביתי ואת הצורך להכיר במאפיינים הייחודיים של בני המשפחה החרדית ולהשתמש בגישות טיפוליות רגישות **תרבות**.

מילות מפתח: מש"ה, חרדים, הזדקנות, דיור חוץ ביתי, הצטלבויות (intersectionality)

- [לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)